

KARDEŞLERİN DESTEKLİĞİ

ÇELİK AHMET ÇELİK

1- Kardeşin kardeşe destekliğı için nafaka yükümlüsü olmak koşul değildir

a) Destekten yoksun kalma (BK.m.45, TBK.m.53) ile nafaka yükümlüsü ve alacaklısı olmak MK.364) birbirinden ayrı hukuksal durumlardır.

Kardeşler, eğer yardım edecek güç ve olanakları varsa, koşullar gerektiriyorsa, hiç bir yasal zorunluluk olmadan, kardeş sevgisiyle ve sorumluluk duygusuyla kardeşlerine yardım edebilirler. Bu yardım parasal olabileceğı gibi, bakıp gözeterek de olabilir. Giderek ana ve baba ölmüşlerse veya yoksul, yaşlı, hasta iseler ağabey veya abla, küçük kardeşlerine bakma görevini (yasa ve yargı yoluyla zorunlu kılınmadan) üstlenebilirler.

b) Her ne kadar, Medeni Yasa'nın 364.maddesinde (önceki MKb315-316) "Herkes, yardım etmediğı takdirde yoksulluğa düşecek olan kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır" denilmiş ise de, ülkemizdeki güçlü aile bağları nedeniyle, yargı kararı olmadan da, kardeşler birbirlerini aç ve açıkta bırakmamakta, yoksul da olsalar, olanakları kıt da olsa, "yardım etmedikleri takdirde yoksulluğa düşecek olan" kardeşlerine her türlü yardımı yapmaktadırlar.

Ölen kardeşinin desteğinden yoksun kaldığını ileri süren kardeşin, tazminat isteğı incelenirken, asıl üzerinde durulması gereken yaşam gerçekleridir. Özellikle eylemli bir bakım ve yardım ilişkisi varsa, destek tazminatına hükmetmek gerekecektir.

c) Bu konuda bir Yargıtay kararında şöyle denilmiştir:

Destekten yoksun kalma ile Medeni Yasanın 315. maddesindeki (4721 TMK. 364) **nafaka alacaklısı olmak birbirinden ayrı hukuksal durumlardır**. Destekten yoksun kalma iddiasının kabulü için, ölenin nafaka ile yükümlü olması şart değildir. Bir kimse diğer kimseyi bakıp beslemekle yükümlü olmadığı halde sağlığında ona düzenli olarak maddi yardımda bulunmuş ise, onun ölümü halinde sağlığında yardım gören kimse destekten yoksun kaldığını ileri sürebilir. Davacı kardeşin, ölenin desteğinden yoksun kalıp kalmadığı araştırılmalıdır.¹

2- Önemli olan eylemli ve düzenli yardım ilişkisinin varlığıdır

Kardeşin kardeşe destekliğinde "varsayımsal" desteklik söz konusu olmayıp, eğer bir kardeş sağlığında ötekine (eylemli ve düzenli olarak) yardım etmekte ise, bu "gerçek" bir destekliktir. Ara sıra yapılan yardımlar, harçlıklar destekten yoksunluğun kabulü için yeterli değildir. Öte yandan ana ve baba sağ, sağlıklı ve varlıklı olsalar bile, bir kardeş ötekinin bakımını üstlenmişse, örneğin kazancı yerinde bir ağabey, kardeşinin okul ve yüksek öğrenim masraflarını üstlenmişse, köyünden kasabasından okumak için büyük kente gelen kardeşini barındırmakta ve her türlü gereksinimini karşılamakta ise, "gerçek destek" olduğunun kabulü gerekir.²

3- Küçük yaşta ölen çocukların, ilerde kardeşlerine destek olacağı ileri sürülemez

Küçük çocukların, ilerde belli bir yaşa geldikten sonra, gerek yardım ve hizmet ederek gerek para vererek ana ve babalarına destek olabilecekleri yaşamın olağan akışına uygun ise de, kardeşlerine "varsayımsal" destekliğinden söz edilemez. Belki ilerde, kendinden küçük kardeşlerine yardım edebileceğı veya sakat ve akıl hastası kardeşine bakmak zorunda

¹ Yargıtay HGK. 27.09.1967, E.1966/9-1262 K. 420 (Karahasan, age, sf. 678)

² Bir kimseyi destek haline getiren yardımlarda, düzenlilik ve devamlılık öğelerinin aranması esastır. Sağlığında zaman zaman yaptığı yardımları gerekçe göstererek, ölümünden sonra da destek olacağı şeklindeki yorumla tazminata hükmetmek doğru değildir. (4.HD.28.05.1998, 1453-4085) (Yasa HD. 1999/7-864,no:400) - Borçlar Kanunu 45.maddesi gereğince maddi tazminata hükmedilebilmesi için, ölenin kardeşine yardım etmekte olduğunun ispat edilmesi şarttır. (HGK. 26.10.1960, 256 E. 257 K. (Karahasan, age.,sf.674)

kalacağı söylenebilir ise de, bugünden bu tür olasılıklar ileri sürülerek kardeşlerin destekten yoksun kalma tazminatı istekleri haklı görülemez.³

Kimi avukatlar, daha yüksek tazminat alınacağını sanarak, küçük yaşta ölen çocuğun ana ve babasıyla birlikte tüm kardeşleri için de destek tazminatı istemektedirler. Bunun olanaksızlığının yanı sıra, çocuk yetişkin olsa bile, kardeşlerin payı, ana babanın tazminatı eksiltilecek hesaplanacağından, tüm davacıların tazminatı toplamı, yalnızca ana baba için hesaplanandan fazla olmayacaktır.

4- Kardeşlerin destekliğine ilişkin yaşamdan kesitler

Yasal bir zorunluluk ve yargı kararıyla nafaka yükümlülüğü söz konusu olmasa bile, beklenmedik bazı olaylar, bir kardeşin ötekine, hatta tüm kardeşlerine (ana ve baba gibi) bakması zorunlu olmaktadır. Bu konuda bir kaç örnek:

a) Ana baba trafik kazasında ölmüş, küçük çocuklar ortada kalmıştır. Böyle bir durumda yetişkin kardeşler (abla, ağabey) küçük kardeşlerine bakmak ve onları yetiştirmek zorunda kalacaklardır. Onların bu bakım yükümlülüğü, çocuklar erginlik yaşına gelinceye kadar sürecektir. Eğer kardeşlerden biri veya bir kaç, erginlik çağını geçmelerine karşın, öğrenimlerini tamamlamamışlarsa, örneğin yüksek öğrenim görüyorlarsa, abla veya ağabeyin yardımlarını sürdürmeleri için varlıklı veya kendi gereksinimlerinin ötesinde kazanç elde ediyor olmaları gerekir.⁴

Ancak, ileri derecede sakat veya akıl hastası kardeşin bakımı sürekli olacak; eğer kardeşler ona bakmak istemezlerse ve başka bir çözüm de bulunamıyorsa, MK. 364.maddesi koşullarında yargı kararıyla kardeşlerden biri veya bir kaç nafaka yükümlüsü olacaklardır.

b) Ana baba sağlıklı ve varlıklı kimselerse, kural olarak, kardeşlerin destekliği söz konusu olamaz. Böyle bir iddiada bulunmak inandırıcı da olmaz. Buna karşılık baba yoksul, işsiz,hasta, aşlı olup da, bunlardan biri veya bir kaç yüzünden evin geçimini sağlayamıyorsa, çocuklarına bakamıyorsa; böyle bir durumda çalışarak (babası yerine) evi geçindiren kardeş, küçük kardeşlerinin desteği sayılabilir. Ancak, bu gibi durumlar fazla abartılmamalıdır. Yargıtay'ın bir kararında denildiği gibi: "Annesi ve babası ileri yaşta olmayan (19) yaşında inşaat işlerinde çalışan, henüz askere gitmemiş bir gencin annesi, babası ve yedi kardeşiyle birlikte (9) nüfusa baktığı iddiası yaşamın olağan akışına aykırıdır."⁵

c) Bir başka yaşam kesiti: Kız kardeşin, hastalık sonucu ölen kocası sigortalı olmadığı için eşine ve çocuklarına dul ve yetim aylığı bağlanmamış, bir miras da kalmamıştır. Anne ve baba da hayatta olmayıp, yoksul kimseler oldukları için onlardan da kalan bir malvarlığı yoktur. Kısaca dul kızkardeş ortada kalmış; az çok varlıklı erkek kardeşi ona sahip çıkmış; geçimini sağlamakta iken o da trafik kazasında ölmüştür. Böyle bir durumda ölen erkek kardeşin desteğinden yoksun kalan eşi ve çocuklarıyla birlikte, ondan düzenli ve sürekli

³ Ölen çocuğun olay tarihindeki yaşı itibariyle kardeşlerine henüz gerçekten yardımda bulunabilecek bir yaşta olmamasına ve kanuni nafaka yükümlülüğünün, yükümlünün refah halinde bulunması şartına bağlı olmasına ve çocuğun ileride kazanacağı tahmin edilen gelirin miktarı itibariyle refah halinde bulunacağı kesin olarak anlaşılamamasına göre, kardeşler yararına maddi tazminatı hükmedilmiş bulunması yasaya aykırıdır. (4.HD.09.01.1957, 4590-1129 (Karahasan , Tazminat Davaları, 1976, sf.674)

⁴ Hastalık gibi özel bir sebep olmadıkça, bir ağabeyin küçük kardeşine erginlik çağına kadar bakması esas olduğundan, küçük kardeş lehine erginlik çağından sonrası için tazminata hükmedilebilmesi, ancak büyük kardeşin refah halinde olması, küçük kardeşine bakabileceğinin veya nafaka hükümlerince bakmakla yükümlü bulunacak olduğunun ispat edilmesine bağlıdır. (HGK. 26.10.1960, E.1960/256 - K.1960/2579 (Karahasan, age.,sf.674)

⁵ Yargıtay 9.H.D.21.10.1993 gün E.1993/5054-K.1993/14951 sayılı kararından alınmıştır.

yardım alan dul kızkardeş de destek tazminatı isteyebilecek midir? Bizce bunun yanıtı olumlu olmalıdır. Burada destek tazminatının paylaşımı, eş ve çocuklarla birlikte ana babanın tazminat hesabındaki gibi olacaktır.

d) Değişik bir örnek: Hiç evlenmemiş veya evlenip kocası öldükten ya da boşandıktan sonra baba evine dönmüş, belli bir yaşı geçtiği için de evlenme şansı hiç kalmamış bir kız kardeş, ölen annesinin yerine ev hizmetlerini görmekte ve henüz erginlik yaşına gelmemiş kardeşlerine bakmakta ise, onların desteği sayılır. Bu ablanın hukuka aykırı bir biçimde (örneğin trafik kazasında) ölümü halinde, kardeşleri destekten yoksun kaldıklarını ileri sürerek tazminat davası açabilirler. Ancak bu gibi az rastlanır durumların özenle açıklanması ve inandırıcı bir biçimde kanıtlanması gerekir.⁶

e) Başka bir örnek: İki kardeş uzun yıllardan beri aynı evde yaşamakta, yaşamı paylaşmaktadırlar. Hiç evlenmemişler veya yıllar önce dul kalmışlardır. Bunlardan biri çalışıp kazanç elde ediyor, diğeri ev işlerini yapıyorsa birbirlerinin desteği sayılmalıdır.

5- Kardeşlerin nafaka yükümlülüğü

a) Bu bölümün en başında açıkladığımız gibi, kardeşin kardeşe destekliği için **nafaka** yükümlüsü olmak koşul değilse de, Medeni Yasa'nın 364.maddesine göre "**yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan**" kişiye, **kardeşleri** yardım etmiyorlarsa, "**refah içinde bulunmaları koşuluyla**" nafaka ödemekle yükümlüdürler,

Eğer, nafaka yükümlüsü alan kardeş hukuka aykırı bir olay sonucu ölürse, nafaka alacaklısı kardeşin sorumlulardan uğradığı zararı (yardımdan ve destekten yoksun kalma zararını) isteme hakkı vardır.

b) Konuya açıklık getirmek için, Medeni Yasa'nın 364.maddesi üzerinde duralım. Özellikle "nafaka yükümlüsü" kardeşin "refah içinde" bulunmasının derecesini araştıralım.

Yargıtay kararlarında nafaka vermekle yükümlü tutulacak veya destek olacak kardeşin bakım gücü ve varlık (refah) durumu şöyle tanımlanmıştır:

"Kardeşin kardeşten nafaka isteyebilmesi için nafaka ile yükümlü tutulmak istenenin refah içinde olması gerekir. Yasada refah tarif edilmemiş, bunun takdiri mahkemeye bırakılmıştır. Geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli bulunan ve ihtiyaçları dışında bolluk içinde olan kimse refah halinde sayılır.

Bir başka Yargıtay kararındaki tanıma göre: "Refah, bir kimsenin geleceği için kaygı duymadan toplumun lüks kabul ettiği ihtiyaçları da dahil olmak üzere, bütün ihtiyaçlarını karşılayabilmesi halidir. Sonuç olarak refah söz konusu değilse, nafaka takdir edilmesi usul ve yasaya aykırı olur."

Bir başka karara göre de: "Geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli olan ve normal gereksinimleri (ihtiyaçları) dışında her şeyi elde edebilecek bir bolluk ve zenginlik içinde bulunan kimse varlık (refah) halinde sayılır.

⁶ Erkek kardeşin, kız kardeşinin desteği olduğunun kanıtlanması gerekir.Davacı, ölenin kız kardeşi olup evli bulunmaktadır. Davacı kanunen kız kardeşine bakıp gözetmekle yükümlü olmadığı gibi, bu ödev davacının kocasına aittir. Öte yandan davacının yardıma muhtaç olduğunu ve ölenin kendisine düzenli şekilde fiilen yardım ettiğini ispatlaması gerekir. Bu hususta köy muhtarının düzenlediği ilmühaber ve jandarmanın verdiği cevap, HMUK. açısından başlı başına bir delil sayılamaz. Kaldı ki, davacının ve ölen ağabeyinin ayrı ayrı yerlerde oturduklarının anlaşıldığına ve olayların olağan akışına ve yaşam deneyimlerine göre ölenin yardımlarının posta aracılığı ile gönderilmesi gerektiği halde bu hususun davacı tarafından iddia ve ispat edilmemiş olmasına ve ayrıca ölenin aylık kazancına göre bir bölümünü kız kardeşine ayırması mümkün bulunmamasına göre, davacının destekten yoksun kalma tazminatı isteğinin reddine karar verilmelidir. (15.HD.09.05.1975, 2464-2494) (Karahasan, age., sf. 673)

Her üç kararda varılan sonuca göre, Medeni Yasa'nın 364.maddesine (önceki MK.315-316.maddelerine) göre: "Nafakaya karar verilebilmesi için, davacının yardım edilmemesi halinde yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması ve özellikle kendisinden nafaka istenilen kardeşin refah içinde bulunduğunun gerçekleşmesi gerekir. "⁷

www.TazminatHukuku.com

---

⁷ Yargıtay 2.Hukuk Dairesi'nin sırasıyla 28.09.1972 gün 5848-5323 sayılı, 23.03.1974, 1921-1961 (YKD.1977/8-1072) sayılı, 05.11.1985, 9089-8985 (YKD. 1986/3-346) sayılı kararları.